

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 134/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

248/2009. (IX. 9.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a budapesti lakos panaszos¹ 2009. március 17-én előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. szeptember 9-én – dr. Féja András testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos a Testület elektronikus panaszbejelentő formanyomtatványán 2009. március 17-én terjesztette elő panaszát a vele szemben 2009. március 15-én fogantatosított intézkedések miatt.

Előadása szerint az említett napon a Március 15. téren tartott rendezvényen vett részt, majd a rendezvény végét követően a térről távozni kívánt. Mivel nagy volt a tömeg, és jobbnak látta megvárni azt, amíg az emberek egy része elvonul, a fűvön várakozott a felállított kordon közelében. Ennek során észlelte, hogy tőle kb. 30 méterre a rendőrség könnycsökkentő sprayt alkalmaz, amihez nem akart közelebb kerülni, ezért a kordonon kívül álló rendőröktől megkérdezte, hogy hogyan tud a körbezárt területről kijutni. A kérdésre választ nem kapott, ezért elindult abba az irányba, amerre a tömeg is tartott. Elmondása szerint hármat sem lépett, amikor azt vette észre, hogy öt rendőr fogja közre és leteperik a földre. Annak ellenére, hogy nem tanúsított ellenállást, a rendőrök kezeit hátracsavarták, majd ezt követően az Erzsébet híd alatti parkoló

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

falához kísérték. Itt a fallal szembe fordulva, megbilincselve kellett várakoznia addig, amíg a Gyorskocsi utcai fogdába el nem szállították, azaz mintegy 30 percig.

Mielőtt a rabszállító járműbe beültették, az egyik rendőr a panaszos zsebébe nyúlva elvette bekapcsolt mobiltelefonját.

A Gyorskocsi utcai fogdán a panaszos átesett az orvosi vizsgálaton, majd a nála lévő tárgyakat letétbe helyezték. Ezt követően meztelenre kellett vetkőznie, amíg a fogdaőr szemrevételezéssel átvizsgálta, nehogy olyan tárgyat vigyen be a zárkába, amivel kárt tehet magában. 10 órát töltött el fogva tartva.

Sérelmezi, hogy számára ismeretlen okból előállították, hogy ennek során nem használhatta mobiltelefonját, nem vehette fel a kapcsolatot a jogvédő hivatallal, és nem kapott magyarázatot arra, fogva tartására miért volt szükség.

II.

A Testület a panasz elbírálásához szükséges információk beszerzése érdekében megkereséssel fordult Budapest rendőrfőkapitányához, aki az általa rendelkezésre álló dokumentumok mellett az alábbi tartalmú tájékoztatást nyújtotta.

1) A Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) hivatalvezetőjének válaszelevele szerint a panaszossal szemben foganatosított intézkedések idején a Március 15. téren a Fővárosi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal (a továbbiakban: FŐPOHI) rendezvénye zajlott. A főszervező előzetes kérésének megfelelően a rendőrség rendezvény helyszínét kordonnal vette körül. A rendezvényen tömegoszlatásra nem került sor, a rendőrség a tömeget nem szólította fel a terület elhagyására.

A panaszossal szemben végrehajtott intézkedésekkel összefüggő iratokat a hivatalvezető a válaszlevélhez mellékelve megküldte a Testületnek. Ennek kapcsán megjegyezte, hogy az intézkedő rendőr a panaszossal közölte az intézkedés okát, és tájékoztatta a további joggyakorlás lehetőségéről is. A rendőri fellépést ugyanakkor figyelmeztetés nem előzte meg, mivel az a végrehajtásra veszélyt jelentett volna, ugyanis a panaszos és a helyszínen tartózkodó tömeg agresszív és ellenséges magatartást tanúsított.

A válaszlevél szerint a rabszállító járműnél került sor a panaszos ruházatának átvizsgálására, aminek során előkerült a panaszos mobiltelefonja. Azt a BRFK Rendészeti Szervek Közrendvédelmi Főosztály Őr- és Kísérőőr-szolgálati Osztály vezetőjének szóbeli utasítása alapján borítékba zárták, és a fogdára való befogadás során a befogadónak jegyzőkönyv felvétele mellett átadták.

2) A panaszos előállításával kapcsolatosan a válaszlevél az alábbiakat közli. Az előállítás helyét a 188-20/2009. TÜK számú biztosítási terv jelölte ki, amely alapján a

Gyorskocsi utcai fogdán egy teljes épületszint állt rendelkezésre az előállítottak elhelyezésének céljából.

A válaszlevél hivatkozik a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 51. §-ának (3) bekezdésére, amelynek értelmében „az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A 2009. március 15-én foganatosított előállítások végrehajtásával kapcsolatosan a BRFK hivatalvezetője levelében előadja, hogy azok valamennyi érintett esetében – így a panaszosnál is – az alábbi rend szerint zajlottak: az orvosi vizsgálatot követően az előállított személyeknél lévő tárgyakat letétbe helyezték, és ismételt ruházat-átvizsgálást hajtottak végre. A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálásnak és a testfelület vizuális áttekintésének célja a fogdai rendkívüli események – önkárosítás, támadás, szökés – megelőzése. „Ennek érdekében el kell venni a hónaljba, a lábujjak közé rejtett zsillettet, önakasztásra alkalmas szövetet, fonalat, spárgát, a herezacskók alá rejtett drogot, illetőleg más, fogdában nem tartható szereket, gyógyszereket.” A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálás során az előállított személyeket felszólították, hogy a náluk lévő tárgyakat helyezték letétbe, majd őket a ruházat-átvizsgálása idejére egy paraván („lefüggönyözött irodarész”) mögé küldték. Itt felszólították őket ruházatuk levetésére, amelynek eredményeként a befogadást végző fogdaőrnek lehetősége volt a személyek ruházatát anélkül átvizsgálni, hogy az előállítottak testéhez hozzáért volna. Ezt követően a fogdaőr megtekintéssel ellenőrizte, hogy az előállított személy visel-e a testén tiltott, támadásra vagy önkárosításra alkalmas tárgyat. A ruházat-átvizsgálást valamennyi személynél, így a panaszos esetében is azonos nemű fogdaőr végezte.

A válaszlevél tanúsága szerint a 2009. március 15-én, a Gyorskocsi utcai fogdán végrehajtott előállítások körülményeivel kapcsolatosan a BRFK-n belső vizsgálat folyt. Ez megállapította, hogy az említett napon eljáró fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor az előállított személyek levetett ruházatát, ezt követően pedig testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés a vizsgálat megállapítása szerint aránytalan és indokolatlan volt.

Szintén megállapította a vizsgálat, hogy a BRFK Közbiztonsági Szervek Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály vezetője, mint a fogvatartásért felelős parancsnok helytelenül értelmezte a vonatkozó szabályokat, és nem gondoskodott arról, hogy a szabálysértés miatt előállított személyek elhelyezése a megfelelő szabályok szerint történjen.

A vizsgálat konklúziója szerint „a befogadásra vonatkozó ruházat-átvizsgálási szabályok helytelenül kerültek alkalmazásra, mert előállított személy esetében csak a

ruházat átvizsgálása szükséges”. A testfelület ruházat nélküli átvizsgálása a fogdába történő befogadáskor alkalmazandó eljárás, és szabálysértés elkövetése miatti előállítás nem minősül sem őrizetbe vételnek, sem szabálysértési őrizetnek.

Mivel a befogadás jog- és szakszerűségéért felelős parancsnok, és a befogadást végző beosztott nem a hatályos jogszabályoknak megfelelően járt el, velük szemben fegyelmi eljárás indult.

3) A válaszlevél végül megjegyzi, hogy a panaszossal szemben hivatalos személy elleni erőszak büntettének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás van folyamatban a Budapesti Nyomozó Ügyészségen

4) A válaszlevél mellékleteként a BRFK hivatalvezetője csatolta Budapest Rendőrfőkapitánya 01000/12945/2009. ált. számú egyedi utasítását a 2009. március 14-én 0 órától március 16-án 8 óráig tartó fokozott ellenőrzés elrendeléséről.

Budapest rendőrfőkapitánya a 0100/12945/2009. ált. számú egyedi utasításában, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 30. §-ának (1), valamint (3) bekezdése alapján Budapest teljes területére fokozott ellenőrzést rendelt el 2009. március 14-én 0 órától 2009. március 16-án 8 óráig. A feladat végrehajtásába beosztott rendőri állomány a fokozott ellenőrzés keretében figyelemmel kísérte a rendezvényekre érkezőket, megakadályozta az esetleges jogsértések kialakulását. Ennek során szűrőpróbaszerű igazoltatásokat, ruházat- és csomagátvizsgálást hajtott végre. Az állomány feladata volt az esetlegesen megbomló rend helyreállításában való közreműködés, jogsértés esetén a szükséges intézkedések végrehajtása. Az utasítás indokolása szerint a nemzeti ünnepekhez kapcsolódó események, rendezvények kiemelkedő társadalmi jelentőséggel bírnak, amely indokoltá teszi, hogy ezek nyugodt körülmények között, zavartalanul, a résztvevők biztonságának garantálása mellett kerüljenek megrendezésre. A nemzeti ünnep és az egyéb demonstratív tömegrendezvények biztonságos lebonyolítása érdekében indokolt az érintett helyszíneken a személy- és gépjárműforgalom fokozott ellenőrzése. Ezen kívül az indokolás tartalmazza mindazokat a jogszabályhelyeket, amelyek a fokozott ellenőrzés elrendelését lehetővé teszik.

5) Az intézkedést foganatosító rendőr – az előállítás végrehajtásáról és kényszerítőeszköz alkalmazásáról készített jelentőlap tanúsága szerint tzl. – jelentésében előadja, hogy a panaszost 2009. március 15-én az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatta, majd az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja alapján, mint bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt előállította. Ennek során az Rtv. 48. §-ának b) és d) pontja szerint, támadás megakadályozása és ellenszegülés megtörése érdekében vele szemben kényszerítő eszközt alkalmazott: a Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (4) bekezdés b) pontja alapján a panaszos kezét hátrabilincselte.

Az eljáró rendőr az említett napon mobil csoport tagjaként látott el biztosítási feladatokat (...) r. hdgy. alárendeltségében. Ennek során, a Március 15. téren biztosított rendezvény megkezdése előtt „arcukat teljesen eltakaró személyek

fenyegetően léptek fel az ott szolgálatot teljesítő rendőrökkel szemben, őket leöléssel fenyegették, rugdosták a kordont”. Az ilyen magatartást tanúsító személyek közül a rendőri erők kettőt emeltek ki. Amikor a további 70-80 fős, arcát eltakaró személyekből álló tömeg tagjai észlelték, hogy társaikat kiemelték, visszafordultak a rendezvény helyszínéről, megbontották a kordont, és a rendőröket kezdték fenyegetni. Ezek után adott utasítást r. őrgy., a BRFK Közrendvédelmi Főosztályának vezetője arra, hogy az arcukat eltakaró személyeket a tömegből a rendőri egységek emeljék ki.

A panaszossal szemben 13 óra 44 perckor, a rendezvényről való távozás közben kezdtek intézkedni a rendőrök. A jelentés szerint ezt megelőzően a panaszos arcát kapucnija és egy sál segítségével olyan módon takarta el, hogy csak a szemei látszottak ki.

Az intézkedés során az eljáró rendőr először testi kényszert alkalmazott, a panaszost „földre vitte”, majd ellenszegülésének megtörésére és támadásának megakadályozására kezeit hátra helyzetben megbilincselte.

Mindezeket követően a panaszost az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja alapján, mint bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt a Gyorskocsi utcai fogdára előállították. Itt átadása során rendőri bántalmazást a panaszos a rendőr elmondása szerint nem panaszolt, de az orvosi vizsgálat során fájlalta könyöklét, amelyen egy kb. 3 cm átmérőjű piros folt volt látható.

A jelentés tanúsága szerint a panaszos az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése alapján kérte hozzátartozója, képviselője értesítését.

A jelentéshez mellékelt parancsnoki kivizsgálás megállapította, hogy az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése szerint végrehajtott igazoltatás és a 33. § (2) bekezdés b) pontja szerinti előállítás jogszerű volt, valamint a 48. § b) és d) pontjai alapján a bilincs kényszerítő eszköz alkalmazása szintén jogszerűnek minősíthető. A parancsnoki álláspont szerint nem sérült továbbá az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelménye sem.

6) Az előállításról készített jelentőlap az előállított személy által elkövetett cselekmény rövid leírásaként a következőt tartalmazza: „Rendezvényen arcát eltakarva vett részt.” Az előállítás okaként azon sem bűncselekmény, sem szabálysértés nincs megjelölve. A jelentőlap tanúsága szerint a cselekmény abbahagyására irányuló felszólítás nem hangzott el, kényszerítő eszközként pedig támadás megakadályozása érdekében bilincset alkalmaztak.

7) A válaszlevél mellékleteként a Testület rendelkezésére bocsátott videofelvétel két eseménysort rögzít. Elsőként a panaszos megbilincselését, ruházatának átvizsgálását, majd a rendőrségre történt előállítása során lefolytatott adatellenőrzést.

A felvételen nem láthatók a panaszos kiemelésének megkezdését megelőző események. A felvétel elején az látszik, hogy a panaszos a földön fekszik, keze hátra

van feszítve, és az intézkedő rendőrök éppen ráhelyezik kezeire a bilincset. Ezt követően az látszik, amint az Erzsébet híd pesti hídfője alatti területre viszik, majd a fallal szembe állítják, és a nála lévő táskát átvizsgálják. A rendőrök és a panaszos közötti párbeszéd javarészt nem hallható, de annyi egyértelműen kivehető a felvételen, hogy a panaszosnak az egyik intézkedő rendőr azt mondja: „ilyen rendezvényen eltakart arccal, csuklyában nem lehet megjelenni”. Ezt követően szintén hallatszik, amint a panaszos azt sérelmezi, hogy mivel vágó és szűrőeszközt a rendezvényre bevinni nem lehetett, azon kívül, hogy beszél, mást nem tud csinálni. Megjegyzi, ezek szerint büntethető a beszéd is, majd kifejti: 80 kilójával nem fog nekitámadni a százkilós rendőröknek.

Ezután a felvételen még körülbelül 10 perc látszik az intézkedésből. A rendőrök többször megkérdezik, mikor jön a rabszállító autó, a panaszos a fal felé fordulva áll, és nem szól.

A rendőrségi előállítás során készült felvételen az látszik, hogy a panaszos megerősíti adatait, és elpanaszolja, hogy szerinte a bilincseléskor a jobb könyöke táján izomszakadást szenvedett, mert fájdalmai vannak.

8) (...) r. őrgy., a BRFK Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály beosztottja 2009. március 15-én kelt jelentésében rögzítette, hogy az aznap előállított panaszos a fogdára történt befogadása során rendőri bántalmazást panaszolt. A fogdaorvos a panaszost megvizsgálta, megállapításait orvosi véleményben rögzítette. A panaszos írásban nyilatkozott arról, hogy az elfogásakor alkalmazott rendőri intézkedések során sérült meg.

9) Az orvosi vélemény megjegyzései szerint a panaszos jobb könyökén egy kb. 3 cm átmérőjű, kör alakú vörös elszíneződés volt észlelhető, a panaszos ezt a területet fájlalta is.

10) Az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint a panaszos előállítása 2009. március 15-én 13 óra 44 perctől 2009. március 15-én 23 óráig tartott.

11) Az iratok között megtalálható dr. Varga Attila r. alezredesnek, a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztály Vagyonvédelmi Osztály vezetőjének a határozata, amelyben a panaszos előállítását 2009. március 16-án 01 óra 44 percig meghosszabbította arra való tekintettel, hogy az eljárási cselekmények lefolytatásához az előállítás időtartamának meghosszabbítás szükséges.

A panaszos nyilatkozata szerint az előállítás időtartama alatt élelmet kapott, és sérülése vagy panasza nem keletkezett.

12) A panaszos az iratokhoz csatolt és általa aláírt nyilatkozat tanúsága szerint jogairól és kötelezettségeiről szóbeli és írásbeli tájékoztatást kapott a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13) BM rendelet 2. §-ának (9) bekezdésében foglalt előírás alapján a fogda napirendjére, a panasz és kérelem előterjesztésének módjára, a

fegyelmi vétségekre és fenyegetésekre, valamint a jogorvoslati lehetőségekre vonatkozóan.

13) A panaszos megküldte a Testületnek a Budapesti Nyomozó Ügyészség határozatát, amely a panaszos feljelentése nyomán hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntette miatt indult eljárást megszüntette arra való tekintettel, hogy a panaszolt cselekmény nem bűncselekmény.

14) A Testület 2009. június 25-én újabb megkereséssel fordult Budapest rendőr-főkapitányához, hogy a panaszos beadványával kapcsolatosan tisztázásra szoruló kérdésekben további tájékoztatást kérjen.

A BRFK hivatalvezetőjének 2009. július 29-én kelt válaszeleveléből az alábbiak derülnek ki: az előállított személyek mobiltelefonjának elvételére jogszabályi előírás nem vonatkozik. A gyakorlat az, hogy az előállító járműbe való beszállítás előtt az átkísérést végrehajtó rendőrök ruházatátvizsgálatot végeznek, amelynek során elveszik az előállított személytől a támadásra vagy önvészély okozására alkalmas tárgyakat, valamint a kommunikációs eszközöket is. E tárgyakat névre szóló borítékban helyezik el, és ezt a borítékot egy olyan helyre teszik a rabszállító járműben, amelyet a szállított személyek folyamatosan szemmel tarthatnak.

A mobiltelefon elvételét az eligazításon az előállításért felelős parancsnok határozta meg feladatként a kíséresi feladat biztonságos végrehajtása és az esetleges összebeszélés megakadályozása érdekében.

A válaszelevel azt is tartalmazza, hogy a panaszos meghallgatására az előállítása során nem került sor, tekintettel arra, hogy az általa elkövetett cselekmény a Nyomozó Ügyészség hatáskörébe tartozik. Az előállítás meghosszabbítására az előállítottak nagy száma és az ügyészség leterheltsége miatt került sor.

15) A BRFK hivatalvezetőjének leveléhez csatolva a Testület megkapta az intézkedő rendőr, r. t.zls. jelentésének 2009. július 23-án kelt kiegészítését.

Abban a r. törzssászlós előadja, hogy – amint azt korábbi jelentésében is leírta – a panaszost tájékoztatta a vele szemben fogantatosított intézkedés okáról, amely nem más volt, mint a panaszos kiemelésére kapott utasítás. Korábbi jelentése alapján ismételtlen megjegyzi továbbá, hogy a panaszos megkapta a tájékoztatást a panasztétel lehetőségéről, és arról, hogy panaszát hol, milyen módon terjesztheti elő.

A Testület arra vonatkozó kérdésére, hogy a panaszos milyen magatartást tanúsított az intézkedést megelőzően, a törzssászlós válaszul előadja, hogy csoportjának egy, a rendőri erőkkel szemben agresszívan fellépő tömegből kellett a panaszost kiemelnie. A tömeg tagjai arcukat csuklyával, sállal takarták el, és azért fordultak a rendőri erők ellen, azért rugdosták a vaskordont, mert egy társuk korábban végrehajtott kiemelésére ellen kívántak tiltakozni, illetve ezt a személyt kívánták kiszabadítani. A panaszos kiemelésére ezen eseményeket követően került sor.

A törzszászlós álláspontja szerint az ilyen tömegben lévő személlyel szemben alkalmazott intézkedés során a rendőr joggal feltételezheti, hogy az intézkedés alá vont személy vagy annak társai részéről támadás fogja érni, illetve hogy az érintett az intézkedés során ellenszegül. Ilyen esetben, tehát ha támadás veszélye áll fenn, a hatályos jogszabályok értelmében a rendőr bilincset alkalmazhat.

A kiemelést követően a rendőrök a panaszost az Erzsébet híd alatti területre kísérték, ahol hátra bilincselte kezekkel, arccal a fal felé fordítva kellett várakoznia. Ezalatt a panaszos többször kiabált a közelben lévő társainak és az újságíróknak, a rendőrök pedig több alkalommal felszólították, hogy ezt ne tegye, de nem engedelmeskedett.

A rendőr megjegyzése szerint a szállító járműre 30-35 percet kellett várni.

A törzszászlós végül hozzáfűzi, hogy csoportja rendszeresen részt vesz engedélyezett és nem engedélyezett rendezvények biztosításában, így tudomása van arról, hogy a panaszos ezeken a rendezvényeken rendszeresen megjelenik, többnyire olyan csoportok társaságában, amelyek tagjai közül sokat állítanak elő erőszakos cselekmények miatt. Példaként említi, hogy a Magyar Gárda melletti szimpátiatüntetés előtti napokban, a Kossuth téren tartott egyik rendezvényen a panaszos a törzszászlós csoportjához lépett, és fenyegető hangnemben közölte velük, hogy készüljenek a tüntetésre, mert lesz dolguk bőven.

16) A 2009. július 29-én kelt válaszevél ugyancsak tartalmazza r. alezredes, a BRFK Rendészeti Szervek Bevetési Főosztály vezetőjének válaszait, amelyekben az alábbiakról tájékoztatja a Testületet.

(...) r. tzls. jelentése alapján az alezredes szerint megállapítható, hogy a panaszos előállítása során megfelelő tájékoztatást kapott az előállítás okáról – amely szerint bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható –, továbbá felhívták figyelmét a jogorvoslati lehetőségekre is.

A törzszászlós jelentésének az intézkedést megelőző eseményekről beszámoló része alapján az alezredes úgy véli: az eljáró rendőrök indokoltan tartottak attól, hogy a panaszos rájuk támad, vagy az intézkedésnek ellenáll. Erre tekintettel, és mivel a panaszos a rendőri felszólításnak nem tett eleget, együttműködésre nem volt hajlandó, vele szemben jogszerűen és szakszerűen alkalmazták az eljáró rendőrök kényszerítő eszközt. Az alezredes megjegyzi, hogy e következtetését a parancsnoki kivizsgálás is alátámasztja. Tiszteletben tartották továbbá a rendőrök az arányosság követelményét is, mivel a kényszerítő eszköz használata csak a szükségei ideig, az előállítást végző tagállomás megérkezéséig tartott.

17) A BRFK hivatalvezetőjének leveléhez csatolt öt DVD-ről a levél megjegyzi: több felvétel készítésének időpontja nem állapítható meg, ezért nem zárható ki, hogy azok a panaszos előállításával párhuzamosan, vagy azt követően készültek.

A felvételeken az alábbi események láthatók.

A külső beléptető kapunál 13 óra 20 perc körüli időben a már beléptetett személyek egy csoportja fütyülni, kiabálni kezdett, és a kordon belső oldalán egyre többen gyűltek össze. Röviddel ezután érkezett oda egy piros-fekete sapkát viselő személy is, aki a kiabálókhoz csatlakozott – és akit a rendőrség utóbb a panaszoshoz hasonlóan kiemelt a tömegből és a rendezvény helyszínéről előállított. A hangos véleménynyilvánítás csupán néhány percig tartott, majd a kordonon belül, a kordon mellett összegyűlt sokaság oszlani kezdett. Időközben a beléptetést végző biztonsági cég dolgozóit közül néhányat is a kordon közelébe állítottak. Az, hogy a kordont a tömeg tagjai megbontották volna, nem látható egyértelműen, az ugyanakkor elmondható, hogy fizikai összetűzésre a kiabálók és a rendőrök között nem került sor. A felvételen a panaszos nem volt felismerhető.

Később látható, amint a panaszos és társai a rendezvény területén felállított belső kordon felé indulnak, és a tömegben a kordontól néhány méter távolságra megállnak. Ezt követően hallható, hogy elkezdődik az ünnepi műsor. Ennek során, különösen Budapest főpolgármesterének beszéde alatt a csoport tagjai egyértelműen a jelenlévők tudtára adják nemtetszésüket: fütyülnek, kezüket a magasba emelve kiabálnak, de egyéb rendbontó magatartást a felvételeken nem lehet felfedezni.

Az ünnepség végét követően, 13 óra 39 perckor a kordon előtt összegyűlt tömeg, köztük a korábban rendbontónak titulált sokaság is oszlani kezd, és a résztvevők a külső, valamint a belső kordon között felállított kijárat irányába indulnak. Hamarosan rendőrök csoportja jelenik meg a kijárat mellett, és 13 óra 40 perckor elfogják a korábban utalt, piros-fekete sapkát viselő férfit, majd az Erzsébet híd irányába elviszik.

Egy másik felvételen látható, hogy ezzel egy időben a panaszos a rendezvény területének a kijáratától távolabbi, Duna felé eső részén halad a kijárat irányába, a háttérben pedig az előbb említett kiemelés zajlik. Ezt követően néhány másodpercre eltűnik a panaszos a képről, majd annyit látunk, hogy a háttérben egy újabb személlyel szemben lépnek fel a rendőrök. Egy további felvétel egyértelművé teszi, hogy ez utóbbi személy a panaszos, akit a rendőrök a kijárat közelében elfogtak, és ugyancsak az Erzsébet híd lába felé elvittek.

18) A Testületnél ugyancsak folyamatban lévő, jelen ügygel nem azonos panaszügyben a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztálya a Testület rendelkezésére bocsátotta a panaszossal és két társával szemben 2009. március 18-án tett feljelentés másolatát. Ennek tanúsága szerint a rendőrség a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 242/A. §-ának (1) bekezdése szerinti hatósági eljárás akadályozása büntettének megalapozott gyanúja miatt tett feljelentést a három érintett ellen.

A feljelentés szerint 2009. március 15-én egy egységesen mozgó csoport jelent meg a Fővárosi Önkormányzat rendezvényén, az Erzsébet híd pesti hídfőjénél. A csoport tagjai szóváltásba keveredtek a külső kordon beléptető kapujánál munkát végző biztonsági emberekkel, miután a rendezvény területére „dobálásra alkalmas tárgyakat”

kívántak bevinni. A csoport egy része ezt követően a rendezvény területére belépett, és elindult a belső kordon irányába, míg másik része a külső kordonon kívül maradt, mert tagjai az átvizsgálásnak nem kívánták alávetni magukat.

Miután a kívül maradt csoportosulás egyik tagjával szemben a rendőrség intézkedni kezdett, és azt a kordonon belül tartózkodók észlelték, ez utóbbi csoport tagjai visszafordultak, és újra a beléptető kapu felé indultak. Ezt követően szidalmazni kezdték és hangosan fenyegették a rendőröket, majd a kordonnak nekitámadva megkísérelték azt bedönteni. A kordont sikerült is megbontaniuk, de az odaérkező rendőrök és a biztonsági cég alkalmazottai azt visszaállították. Ennek a csoportnak volt tagja a panaszos is.

A rendezvény helyszínén szolgálatban lévő r. őrnagy adott utasítást 13 óra 40 perckor arra, hogy a leírt cselekmények résztvevői közül az arcukat eltakaró személyeket emeljék ki és állítsák elő. A kiemelésre a feljelentés szerint azért volt szükség, mert a kb. 80-100 fős csoport tagjai beléptetésük során agresszívan léptek fel a rendőrökkel szemben, a felállított rácsot rugdosták, a rendőröket fenyegették, ami miatt két személy előállítására került sor. Ezt látva a csoport korábban már beléptetett tagjai arcukat csuklyákkal, maszkokkal eltakarva visszamentek a kordonhoz, amit ezért lezártak. Ennek ellenére a csoport tagjai a kordont megbontották, amit utóbb a rendőrség állított helyre.

A feljelentés szerint megállapítható, hogy „az egységesen támadó jelleggel fellépő csoport célja az volt, hogy a rendőrhatalom eljárását megakadályozza, megzavarja”. Ennek bekövetkezését csak újabb erők bevetésével tudta a rendőrség megakadályozni.

Mindezeket követően a csoport kordonon belül lévő tagjai visszamentek a rendezvény helyszínére, a belső kordon közelébe, és a biztosítás parancsnoka úgy döntött, hogy a rendbontásban résztvevő személyeket egy alkalmasabb időpontban állítja elő. Végül a rendezvény befejezését követően, az elvonulók közül a csuklyát viselő, arcukat eltakaró személyek előállítására került sor.

A panaszossal kapcsolatosan a feljelentése megjegyzi, hogy kiemelése során őt az eljáró rendőr testi kényszerrel a földre vitte, majd ellenszegülésének megtörésére, illetve esetleges támadásának megakadályozása érdekében kezeit hátra helyzetben megbilincselte, és a panaszost előállította.

19) A Budapesti Nyomozó Ügyészség tájékoztatása szerint a panaszos ellen tett rendőrségi feljelentést az Ügyészség 2009. április 8-án, 418/2009. ügyszámon, azonban az ügyben az ügyészség elutasító határozatot hozott.

III.

A Testület vizsgálata során megállapította, hogy a panaszban említett intézkedések érintették a panaszos személyi szabadságát, emberi méltóságát és tisztességes eljáráshoz való jogát az alábbiak szerint.

1) A panaszos előállítása kapcsán a következők állapíthatók meg.

Az előállítás jogalapjaként a panaszos ellen tett feljelentés és az egyes rendőri jelentések az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontját jelölték meg, amely szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. Az iratok tanúsága szerint a rendőrség azért tartotta szükségesnek a panaszos tömegből való kiemelését és előállítását, mert egy olyan csoportosulásnak volt tagja, amely az Erzsébet híd lábánál felállított külső kordonnál szolgálatot teljesítő rendőrök ellen agresszívan lépett fel, őket szidalmazta, fenyegette, illetve a kordont rugdosta, majd meg is bontotta.

A Testületnek az egymásnak ellentmondó állítások, jelentések és felvételek fényében két kérdésre kellett választ adni: elsősorban arra, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján felmerülhetett-e bűncselekmény gyanúja a panaszossal szemben, másodsorban arra, hogy amennyiben igen, úgy a rendőrség eljárása megfelelő volt-e.

A rendőrség a panaszos ellen tett feljelentésben a következőket rögzítette: a panaszos a kiemelésre azért volt szükség, mert egy kb. 80-100 fős csoport tagjai beléptetésük során agresszívan léptek fel a rendőrökkel szemben, a felállított rácsot rugdosták, a rendőrököt fenyegették, amely miatt két személy előállítására került sor. Ezt látva a csoport korábban már beléptetett tagjai arcukat csuklyákkal, maszkokkal eltakarva visszamentek a kordonhoz, amit ezért lezártak. A csoport tagjai a kordont megbontották, amit utóbb a rendőrség állított helyre.

A feljelentés szerint megállapítható, hogy „az egységesen támadó jelleggel fellépő csoport célja az volt, hogy a rendőrhatalósági eljárást megakadályozza, megzavarja”. Ennek bekövetkezését a rendőrség csak újabb erők bevetésével tudta megakadályozni.

Mindezeket követően a csoport kordonon belül lévő tagjai visszamentek a rendezvény helyszínére, a belső kordon közelébe, és a biztosítás parancsnoka úgy döntött, hogy a rendbontásban résztvevő személyeket egy alkalmasabb időpontban állítja elő. Végül a rendezvény befejezését követően, az elvonulók közül a csuklyát viselő, arcukat eltakaráó személyek előállítására került sor.

A Testület különösen nehéz helyzetben volt a rendőrség által leírt események, és azok alapján a panaszossal szembeni intézkedések megítélésekor az alábbiak miatt.

A rendőrségi iratok az előállítást megalapozó, a külső kordonnál lezajlott események kapcsán nem jelölték meg azok időpontját. A Testület rendelkezésére bocsátott videofelvételeken 13 óra 20 perc körüli időben látszik, hogy a külső beléptető kapunál a már beléptetett személyek egy csoportja fütyülni, kiabálni kezd, és visszamegy a kordonhoz. Közöttük van a piros-fekete sapkát viselő B. Gy. is, akit a rendőrség utóbb

a panaszozhoz hasonló módon és azonos indokok alapján kiemelt a tömegből, a rendezvény helyszínéről előállított és a panaszossal együtt szintén feljelentett. A hangos véleménynyilvánítás csupán néhány percig tartott, majd a kordonon belül, a kordon mellett összegyűlt sokaság oszlanı kezdett. Időközben a beléptetést végző biztonsági cég dolgozóit közül néhányat is a kordon közelébe állítottak.

Mivel a Testület rendelkezésére bocsátott felvételeken nem látható más olyan eseménysor, amely a rendőrség által leírt eseményekkel azonosítható lenne, a Testület a 13 óra 20 perc körüli időben történeteket fogadta el a panaszossal szemben végrehajtott intézkedések okaként.

Ezzel kapcsolatosan az alábbiak említése szükséges. A felvételen valóban látható, hogy már beléptetett személyek indulnak visszafelé, a külső kordon irányába, azonban a tömeg aligha érte el a 70-80 fős méretet, és alig néhány fő fedezhető fel tagjai között, akik arcukat csuklyával, sállal eltakarták, a többség ilyen magatartást nem tanúsított. Az sem látszik egyértelműen, hogy a kordont megbontanák (ennek inkább az ellenkezője valószínűsíthető), az azonban bizonyos, hogy fizikai összetűzésre a kiabálók és a rendőrök között nem került sor, a visszaforduló csoport tagjai néhány perc várakozás után maguktól, rendőri beavatkozás nélkül elsétáltak a kordontól, nem próbáltak kijutni a kordonon kívülre, és senki nem is próbált meg ezen a részen bejutni.

Ráadásul a felvételek nem támasztják alá a panaszos jelenlétét: ő a felvételeken a rendőrség elmondása szerint vele azonos magatartást tanúsító B. Gy. közelében nem azonosítható.

Azt, hogy jelentős atrocitás nem történt, alátámasztja az is, hogy a felvételen hallatszik, amint az egyik rendőr – már akkor, amikor a kérdéses csoport ismét elsétált a kordontól – rádiójával jelenti, hogy volt némi „ÁVH-zás”, de semmi komoly nem történt.

A felvételek megtekintése és az iratok összevetése alapján a Testület úgy véli, a rendőrség által hivatkozott csoportosulás tagjai valóban tanúsítottak rendbontó magatartást, amely adott esetben indokolttá tehetné volna a csoportosulás tagjaival szembeni rendőri fellépést. Nem ez történt azonban, hanem a tömeg tagjai rendőri beavatkozás nélkül távoztak a külső kordontól, majd – a felvételek tanúsága szerint – részt vettek a rendezvényen. A rendezvényről való elvonulása során azonban a rendőrség a korábbi rendbontásra hivatkozva három személyt – köztük a panaszost – kiemelt, és őket bűncselekmény elkövetésének gyanújára hivatkozva előállította. Ennek kapcsán maga a rendőrség jegyezte meg, hogy az elvonulók közül a csuklyát viselő, arcukat eltakaró személyek előállítására került sor.

A Testületnek a fentiek alapján az a meggyőződése alakult ki, hogy a panaszossal szemben a rendőrség nem azért intézkedett, mert vele szemben a bűncselekmény elkövetésének kellően komoly és konkrét gyanúja felmerült, hanem azért, mert arcát csuklyával és kendővel eltakarta. Ezt támasztják alá a következők.

A panaszos előállításáról készült jelentés szerint „A rendezvény során kb. 70-80 arcát eltakaró személy, amikor észlelte, hogy társaikat kiemelik a rendőrök, visszafordultak a rendezvény területéről és megbontották a kordont, a rendőrökkel szemben fenyegetően léptek fel. *Fentiek után [...] r. őrgy. Közrendvédelmi Főosztályvezető Úr utasítást adott az arcukat teljesen eltakaró személyek kiemelésére.*” Megjegyzendő, hogy a felvételek nem igazolják, hogy 70-80 fős tömegről lett volna szó, és – a fent jelzettek szerint – azt sem, hogy a kordonhoz visszalépő személyek arca jellemzően el lett volna takarva. A jelentésből mindenesetre kiderül, hogy a kiemelés elsődleges szempontja nem a kordon megbontásában való részvétel (hiszen nem a kordonbontásban részt vevő személyek előállítására adott utasítást a felettes), hanem az arc eltakarása volt.

Ezt támasztja alá a panaszos kiemeléséről a rendőrség által elsőként megküldött felvétel is, amelyen hallható, hogy a rendőr az előállítás okaként azt jelöli meg: „ilyen rendezvényen eltakart arccal, csuklyában nem lehet megjelenni” (nem pedig azt, ami néhány később keletkezett rendőrségi dokumentumban szerepel, hogy vele szemben bűncselekmény gyanúja merült fel). Ugyanez került az előállításról készített jelentőlapra is, amely „az előállított személy által elkövetett cselekmény rövid leírása” elnevezésű rubrikában a következőt tartalmazza: „Rendezvényen arcát eltakarva vett részt.”

Fentiek alapján a Testület kénytelen azt feltételezni, hogy a panaszos kiemelésekor és előállításakor vele szemben konkrét bűncselekmény gyanúja nem merült fel, az intézkedések oka a panaszos viselete volt. Ellenkező esetben az előállítást foganatosító rendőr megjelölte volna, hogy az előállítás oka bűncselekmény elkövetésének gyanúja, illetve az előállításról készült jelentőlapra is ez került volna fel.

A Testület e következtetését megerősíti a nyomozó ügyészség tájékoztatása is, mely szerint az ügyben a feljelentést elutasító határozat született.

A hatályos magyar jogi szabályozás értelmében nem jogszabálysértő, ha valaki az arcát eltakarva jelenik meg nyilvános helyen, rendezvényen. E vonatkozásban a Testület hivatkozik az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa, valamint más jogvédő szervezetek és intézetek véleményével összhangban álló, 190/2009. (VI. 24.) számú állásfoglalásában rögzített álláspontjára, miszerint önmagában az arc eltakarása – erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés hiányában – nem szolgáltat elegendő alapot semmilyen rendőri intézkedés végrehajtásához.

Fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a rendőrség nem bizonyított olyan körülményt, amely a panaszos előállítására megfelelő jogalapot biztosított volna, ezért a panaszolt intézkedés alkalmazásával megsértette a panaszos személyes szabadsághoz való jogát.

Noha az előállítás jogszerűségének hiánya minden további, az előállításból következő intézkedést jogszerűtlenné tesz, az eset tanulságai és kiemelt jelentősége miatt a Testület úgy véli, hogy szükséges a további intézkedések alapjogi elemzése is.

2) A panaszossal szemben alkalmazott kényszerítő eszközök kapcsán a Testület a következőket állapította meg.

Az Rtv. 47. §-a értelmében a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszer) alkalmazhat. A 48. § alapján pedig a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.

A rendőri jelentés szerint az eljáró rendőr a panaszost kiemelés során testi kényszerrel a földre vitte, amelyet követően ellenszegülésének megtörése és támadásának megakadályozása érdekében bilincset alkalmazott az Rtv. 48. §-ának b) és d) pontjai alapján. A törzsszázlós álláspontja szerint az ilyen tömegben lévő személlyel szemben alkalmazott intézkedés során a rendőr joggal feltételezheti, hogy az intézkedés alá vont személy vagy annak társai részéről támadás fogja érni, illetve hogy az érintett az intézkedés során ellenszegül.

(...) r. alezredes az eljáró rendőr jelentésének az intézkedést megelőző eseményekről beszámoló része alapján úgy véli: az eljáró rendőrök indokoltan tartottak attól, hogy a panaszos rájuk támad, vagy az intézkedésnek ellenáll. Erre tekintettel, és mivel a panaszos a rendőri felszólításnak nem tett eleget, együttműködésre nem volt hajlandó, vele szemben jogszerűen és szakszerűen alkalmaztak az eljáró rendőrök kényszerítő eszközt

A Testület a rendőrségi iratokban tapasztalt ellentmondások miatt (...) r. alezredes álláspontját a történetekről nem tudta elfogadni. Az alezredes arra hivatkozik ugyanis, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazása szükséges volt, mivel a panaszos a rendőri felszólításnak nem tett eleget, míg az előállításról készült jelentőlap egyértelműen rögzíti, hogy az intézkedést nem előzte meg felszólítás. Szintén említi az alezredes, hogy a panaszos a rendőrökkel nem volt hajlandó együttműködni, azonban mind az iratok, mind pedig a felvételek bizonyítják azt, hogy erre a panaszosnak lehetősége sem volt, mivel a rendőrök minden előzmény nélkül egyszerűen földre teperték.

Hasonlóan nem tudta elfogadni a Testület az eljáró rendőr jelentésében foglaltakat a kényszerítő eszközök alkalmazásának indokaként. Maga a rendőr említi azt, hogy álláspontja szerint joggal feltételezte: a panaszos rátámadhat, vagy az intézkedésnek ellenszegülhet, amiből az következik, hogy a panaszos valójában ellenszegülést nem tanúsított, annak bekövetkezése csupán a rendőrben merült fel.

Tekintettel arra, hogy a felvételeken úgy látszik, kordonbontásra ténylegesen nem került sor, és a kordon belső oldalán gyülekező, a rendőröket szidalmazó csoport

tagjaira nem volt általában jellemző a maszk- vagy sálviselés, pusztán abból a tényből, hogy a panaszos az arcát eltakarta, az adott körülmények között nem volt levonható az a következtetés, hogy a panaszos támadásától vagy ellenszegülésétől kell tartani.

A rendőrségi iratok azt is tartalmazzák, hogy a kényszerítő eszközök használatának oka az volt, hogy a rendőri erővel szemben agresszívan fellépő tömegből kellett a panaszost kiemelni. Ezen kijelentés helytállóságát a videofelvételek egyértelműen cáfolják: amikor a kiemelésre sor került, a panaszos a rendezvény kijárata felé haladt, és sem ő, sem a környezetében lévők a rendőrökkel szemben nem léptek fel támadólag.

Fentiek alapján az Rtv. 47. §-a szerinti testi kényszer alkalmazása nem volt megalapozott, továbbá a 48. § b) és d) pontjára történt hivatkozás sem helytálló.

A Testület ezért arra a következtetésre jutott, hogy a panaszossal szemben indokolatlanul alkalmaztak kényszerítő eszközt, ami emberi méltósághoz, valamint a szabadsághoz és személyi biztonsághoz való joga sérelmét eredményezte.

3) A panaszosnak az intézkedés során nyújtott tájékoztatás kapcsán a Testület az alábbi megállapításokat teszi.

Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdése alapján a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről.

(...) r. alezredés átirata szerint megállapítható, hogy a panaszos előállításánál megfelelő tájékoztatást kapott az előállítás okáról – amely szerint bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható – továbbá felhívták figyelmét a jogorvoslati lehetőségekre is.

Ezzel szemben – amint arra a Testület a fentiekben utalt – a videofelvételen az látszik, hogy a rendőr az arc eltakarását jelöli meg az intézkedés okaként. Látszik az is, hogy a panaszos nem kap választ arra a felvetésére, miszerint nincsen nála semmilyen közbiztonságra veszélyes eszköz, legfeljebb csak beszélni tud, az pedig nem büntethető.

Erre, valamint a fent vázolt egyéb körülményekre tekintettel (előállításról készült jelentőlap tartalma) a Testület a panaszos állítását fogadta el arra nézve, hogy nem kapott megfelelő tájékoztatást előállításának okáról, ezért a Testület megállapíthatónak találta a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának megsértését is.

4) A panaszos sérelmezi, hogy az Erzsébet híd lábához kísérését követően a rendőrök elvették tőle bekapcsolt mobiltelefonját.

Az iratok szerint a rabszállító járműnél került sor a panaszos ruházatának átvizsgálására, aminek során előkerült a panaszos mobiltelefonja. Azt a BRFK Rendészeti Szervek Közrendvédelmi Főosztály Őr- és Kísérőőr-szolgálati Osztály vezetőjének szóbeli utasítása alapján borítékba zárták, és a fogdára való befogadás során a befogadónak jegyzőkönyv felvétele mellett átadták.

A BRFK hivatalvezetőjének 2009. július 29-én kelt válaszevele az alábbiakat közli: az előállított személyek mobiltelefonjának elvételére jogszabályi előírás nem vonatkozik. A gyakorlat az, hogy az előállító járműbe való beszállítás előtt az átkísérést végrehajtó rendőrök ruházatátvizsgálást végeznek, amelynek során elveszik az előállított személytől a támadásra vagy önvészély okozására alkalmas tárgyakat, valamint a kommunikációs eszközöket is. E tárgyakat névre szóló borítékban helyezik el, és ezt a borítékot egy olyan helyre teszik a rabszállító járműben, amelyet a szállított személyek folyamatosan szemmel tarthatnak. A mobiltelefon elvételét az eligazításon az előállításért felelős parancsnok határozta meg feladatként a kíséresi feladat biztonságos végrehajtása és az esetleges összebeszélés megakadályozása érdekében.

A Testület elismeri, hogy az előállított személyek mobiltelefonjának elvétele adott esetben (pl. még szabadlábbon lévő tettestárssal való kapcsolatfelvétel megakadályozása céljából) indokolt lehet, leszögezi ugyanakkor, hogy jelenleg sem az Rtv., sem a Szolgálati Szabályzat nem tartalmaz olyan rendelkezést, amelynek alapján a mobiltelefon elvehető.

Az Rtv. 31. §-ának (1) bekezdése értelmében akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. Az Rtv. idézett rendelkezéséből ugyan kikövetkeztethető, hogy van a rendőrnek lehetősége az ilyen jellegű tárgyak elvételére, de mivel a mobiltelefon sem támadásra, sem pedig önvészély okozására nem alkalmas, így a telefon elvétele ezzel sem indokolható.

A Testület megállapítása szerint azzal, hogy jogszabályi felhatalmazás nélkül elvették a panaszostól a mobiltelefonját, jogellenesen korlátozták a tulajdonhoz való jogát. E korlátozás önmagában nem éri el a súlyosságnak azon fokát, amely súlyos alapjogsértés megállapítását indokolta tenné, de hozzáadódva a fentiekben megállapított jogsértéshez, hozzájárul a rendőri intézkedés alapjogot jelentős fokban sértő voltának megállapításához.

5) A panaszos befogadásának körülményeivel kapcsolatosan az alábbiak állapíthatók meg.

a) A panaszos jelzi, hogy a fogda egyik helyiségében meztelenre vetköztették, és megnézték a testüregeit. A rendőrség a panaszossal és társával szemben foganatosított intézkedések médiavisszhangjára való tekintettel, az eseménysorral kapcsolatban belső vizsgálatot rendelt el.

A vizsgálat megállapította, hogy a kérdéses napon eljáró fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor az előállított személyek levetett ruházatát, ezt követően pedig testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedést a vizsgálat megállapítása szerint aránytalan és indokolatlan volt.

Szintén megállapította a vizsgálat, hogy a BRFK Közbiztonsági Szervek Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály vezetője mint a fogva tartásért felelős parancsnok helytelenül értelmezte a vonatkozó szabályokat, és nem gondoskodott arról, hogy a szabálysértés miatt előállított személyek elhelyezése a megfelelő szabályok szerint történjen, ne pedig a fogdába történő befogadás szigorúbb, általános szabályai alapján.

A rendőrség közleménye szerint (http://www.police.hu/friss/BRF-20090318_90.html) a befogadás szakszerűségéért felelős osztályvezető, a befogadást végrehajtó fogdaőr és a szabálysértési eljárást lefolytató két előadóval szemben fegyelmi eljárás indult.

b) A jogszabályi helyzet áttekintése után a Testület – a rendőrség következtetéseivel nagyrészt egybehangzóan – az alábbiakat állapította meg.

Az Rtv. 33. §-a alapján előállított személyek helyzetére – jogaira, kötelezettségeire – nem vonatkozik részletes szabályozás.

Az Rtv. 97. §-a (1) bekezdésének h) pontja értelmében az előállított is fogvatartottnak minősül. A fogvatartott bizonyos alapvető jogait rögzíti az Rtv. A törvény 18. §-ának (1) bekezdése kimondja: a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnok alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

A (2) bekezdés értelmében a Rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogva tartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.

A (3) bekezdés szerint a fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja. Az Rtv. az előállított vonatkozásában ezen túlmenően kimondja, hogy az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani [33. § (4) bekezdés].

A Szolgálati Szabályzat 51. §-a ezeket a rendelkezéseket azzal egészíti ki, hogy az előállított személyt előállító vagy biztonságos őrzését szolgáló más helyiségben kell elhelyezni. Az azonos ügyben előállítottakat el kell különíteni. Ha az előállító helyiségben előállított személy van, gondoskodni kell az állandó őrzéséről. E szakasz (2) bekezdése szerint az előállító helyiségben történő elhelyezés, nyilvántartás és őrzés végrehajtásának feltételeit a rendőri szerv vezetője biztosítja.

A (3) bekezdés kimondja: az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.

A korábbi Szolgálati Szabályzatban [a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet] szerepelt egy rendelkezés („az előállított, elővezetett személy ellátására a fogva tartottakra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók”), amely alkalmazhatóvá tette a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdaszabályzat) szabályait az előállítottakra is. A hatályos Szolgálati Szabályzat elfogadásakor ez a rendelkezés kimaradt, így az előállítottak státuszát csupán a fent idézett „maroknyi” norma szabályozza, mivel a Fogdaszabályzat „fogvatartottakról” beszél, azok közé pedig az előállítottak nem tartoznak [1. § (1) bekezdés: „E rendelet alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogva tartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki”].

A Fogdaszabályzat 16. §-ának (1) bekezdése szerint befogadáskor a fogvatartott ruházatát át kell vizsgálni, szükség esetén motozásnak vethető alá. A motozás elvégzésével azonos nemű személyt kell megbízni. A motozás indokolt esetben kiterjedhet a testüreges orvos általi átvizsgálására is. A vizsgálatok során más fogvatartott, a motozásnál a fogvatartottal ellentétes nemű személy sem lehet jelen.

Ez az a rendelkezés, amelynek alapján a panaszost a rendőrök levetkőztették, és testüreges megvizsgálták, azaz megmotozták. Bár a BRFK levele nem nevesíti a panaszos által elszenvedett intézkedést, a Testület értelmezésében nyilvánvalóan nem tekinthető a *ruházat* átvizsgálásának a meztelen test szemrevételezése, így a Testület attól függetlenül motozásnak tartja az intézkedést, hogy a panaszos testét az eljáró rendőrök nem érintették meg. A Fogdaszabályzat nem ismer a ruházatátvizsgálás és a motozás közötti átmenetet jelentő jogintézményt, és mivel a meztelen test szemrevételezéssel való ellenőrzése a ruházat átvizsgálásánál mindenféleképpen többet jelent, így csak motozásnak minősülhet.

c) A Testület a rendőrség megállapításait két szempontból kívánja kiegészíteni, illetve korrigálni. A rendőrségi vizsgálat arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos motozása „aránytalan és indokolatlan volt”, a Testület véleménye szerint azonban az arányosság és indokoltság kérdése csak akkor merülhet fel, ha az intézkedésnek van

jogalapja. Jelen esetben a panaszossal, mint előállított személlyel szemben a Fogdaszabályzat nem volt alkalmazható, így vizsgálatának a jogalapja sem volt meg, ezért az arányosság és indokoltság kérdése az ő esetében fel sem merülhetett: a vele szemben foganatosított intézkedés jogtalannak minősítendő.

Az arányosság kérdése akkor merülne fel, ha az előállított személyt is meg lehetne motozni. Ezzel és a ténylegesen a Fogdaszabályzat hatálya alá eső fogvatartottakkal összefüggésben a Testület arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a Fogdaszabályzat elsődlegesen ruházatátvizsgálást ír elő, és csak *szükség esetén* teszi lehetővé a motozást. A panaszossal kapcsolatban a rendelkezésre álló iratokban semmi nem mutatott arra, hogy szükséges lett volna megmotozni (önkárosításra vagy a fogva tartás biztonságának veszélyeztetésére alkalmas tárgyat próbált a testfelületén becsempészni), így motozása még akkor sem felelt volna meg a szükségesség és arányosság követelményeinek, ha egyébként arra lett volna megfelelő jogalap.

A motozás az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázónak tekinthető eljárás, amely csak abban az esetben lehet jogszerű alapjog-korlátozás, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva foganatosítják.

Jelen esetben ezek a feltételek nem álltak fenn, ezért a Testület megállapította, hogy a jogalap nélkül végrehajtott motozás az Alkotmány 54. §-ának (2) bekezdésében tilalmazott megalázó bánásmódnak minősül, amely súlyos mértékben sértette a panaszos emberi méltósághoz fűződő jogát.

A Testület emellett felhívja a figyelmet arra a jobbizonytalanságra, amelyet az előállítottak – mint személyi szabadságuktól megfosztott személyek – helyzetének szabályozatlansága okoz. Egy ilyen súlyú jogkorlátozás esetén elengedhetetlen, hogy az érintettek státuszát, jogait és kötelezettségeit részletes normák rendezzék. A probléma megoldása érdekében a Testület jelezni fogja aggályait az Igazságügyi és Rendészeti Miniszternek.

6) Az előállítás időtartamával kapcsolatos panaszosi sérelmek kapcsán a Testület a következők szerint foglalt állást.

Az Rtv. 33. §-ának (3) és (4) bekezdései alapján: a Rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani. Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.

Az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint a panaszos előállítása 2009. március 15-én 13 óra 44 perctől 2009. március 15-én 23 óráig, tehát több, mint 9 órán át tartott. Az iratok tanúsága szerint a nyolc órás időtartam meghosszabbítása 2009.

március 16-án 01 óra 44 percig azért volt indokolt, mert az eljárási cselekmények lefolytatásához arra szükség volt.

A BRFK hivatalvezetőjének második válaszelevele szerint a panaszos meghallgatására (tehát az előállítás 8 órán túli fenntartásának indokául felhozott eljárási cselekményre) az előállítása során nem került sor, tekintettel arra, hogy az általa elkövetett cselekmény a Nyomozó Ügyészség hatáskörébe tartozik. Az előállítás meghosszabbítására az előállítottak nagy száma és az ügyészség leterheltsége miatt került sor.

Ezt az indokolást a Testület nem tudta elfogadni, mivel a rendelkezésére bocsátott dokumentumokból kiderül, hogy a panaszos ügyében eljáró osztály vezetője (aki az előállítás meghosszabbításáról szóló határozatot is hozta) csak három nappal később, 2009. március 18-án tett feljelentést a panaszos ellen a nyomozó ügyészségnél. Ennek következtében reális lehetőség és megfelelő indok a panaszos kihallgatására az időtartam meghosszabbításakor nem lehetett.

A Testület ezért megállapította a panaszos személyes szabadságának sérelmét ebben a tekintetben is.

A Testület e vonatkozásban szükségesnek tartja megjegyezni, hogy amint azt már korábbi állásfoglalásaiban is kifejtette: az előállítás meghosszabbítása esetében elengedhetetlennek tartja az érintett erről való tájékoztatását, és a tájékoztatás dokumentálását. Ebből a célból legcélszerűbbnek az mutatkozik, hogy az előállított a hosszabbító határozaton aláírásával jelezze, mikor kapta kézhez a határozatot.

7) Az ügyvéd értesítésének elmaradásával kapcsolatban a Testület a következőket állapította meg.

Az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése kimondja: a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen. Bár a jogszabály nem részletezi, ki lehet „más személy”, a fogalomba az ügyvéd aggálytalanul beleérthető és beleértendő. Csak ilyen értelmezés esetén egyeztethető össze ugyanis a magyar szabályozás a nemzetközi követelményekkel, így például a Kínzás megelőzésére létrejött európai bizottság (CPT) ajánlásaival, amely bizottság 2005-ös magyarországi látogatását követően jelentésének 23. pontjában felhívta a magyar hatóságokat: tegyenek lépéseket annak érdekében, hogy a rendőrség által fogvatartott személyek a fogva tartásuk legelső pillanatától kezdve igénybe vehessenek ügyvédi segítséget (<http://www.cpt.coe.int/documents/hun/2006-20-inf-eng.htm>).

A rendőri jelentés tanúsága szerint a panaszos az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése alapján kérte „hozzátartozója/képviselője” értesítését.

A rendőrségi iratok – a többszöri megkeresés ellenére – nem cáfolják a panaszos azon állítását, hogy, bár ezt kifejezetten kérte, az értesítésre valóban nem került sor, ezért azt a Testület elfogadta azt a történések előadásaként.

A panaszos elmondását támasztja alá az is, hogy egy másik, szintén 2009. március 15-én a Gyorskocsi utcában foganatosított előállítást követő belső vizsgálat eredményeként kiderült: a Gyorskocsi utcai objektumban helyi intézkedésben nincs szabályozva, hogy az előállítottak jogainak biztosítása kinek a feladata, és hogy a jogok biztosítását vagy annak akadályait milyen módon dokumentálják.

A Gyorskocsi utcai fogdán – a tájékoztatás szerint – elsősorban őrizetbe vett és előzetes letartóztatásba helyezett személyeket tartanak fogva, és a kerületi rendőrkapitányságokkal ellentétben itt nincs ügyeletes tiszt, aki az előállított személyek jogainak biztosításáért felelős lenne, a fogdaőröknek sem joguk, sem kötelezettségük, sőt lehetőségük nem volt arra, hogy a fogvatartottak által kért értesítéseket teljesítsék.

Erre való tekintettel a Testület megállapította, hogy a rendőrség e mulasztásával megsértette a panaszos tisztességét eljárásához való jogát.

IV.

A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a panaszossal szemben foganatosított intézkedések eredményeként a panaszos személyes szabadságának, emberi méltóságának, tisztességes eljárásához és magántulajdonhoz való jogának összességében súlyos fokú sérelme következett be, ezért a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2009. szeptember 9.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
előadó testületi tag